

питання про застосування бібліотерапії. Надалі він акцентував на тому, що читання може і нашкочити - внести розлад у психіку і не рекомендував книги, які потребують особливого розумового напруження, з переважанням похмурого, песимістичного змісту, емоційно перебуджують [3].

Уже доведено (у тому числі і онкологами), що позитивні емоції - любов, надія, віра, радість, сміх, впевненість у власних силах, воля до життя - несуть у собі свого роду терапевтичний потенціал. Однак не так просто привести в дію, запустити механізм позитивних емоцій. Бібліотерапевтичний ефект може виходити не тільки від читання художньої літератури, але і від самого широкого кола матеріалів - журналів мод, газет, підручників, наукових книг, енциклопедій та словників. Поряд з художньою літературою можна використовувати поезію, літературу за інтересами з урахуванням профілю захворювання. [4]

Застосування методу бібліотерапії допоможе подолати певною мірою дефіцит спілкування, емоційного відчуження та наявність дискомфорту. Допоможе знизити підвищену дратівливість, розлад з собою і оточуючими.

Розгляд методу бібліотерапії в такому ракурсі збільшує об'єкт його впливу. В якості об'єкта бібліотерапії будуть виступати не тільки і не стільки хворі, скільки цілком нормальні люди, але які відчувають якісь проблеми, стреси або перебувають у кризових ситуаціях. Серед них ті, хто блокував свої емоції як енергетичний фундамент життєдіяльності, хто знайшов обхідні способи вивільнення, що призвело до розбалансування їх відносин з навколишнім світом. Завдання бібліотерапії у зв'язку з цим буде полягати в протистоянні негативним патологічним тенденціям і в формуванні установки до позитивної самореалізації.

На думку американських психологів, здатність незалежного маніпулювання образами в уяві, співпереживання у процесі сприйняття художнього твору дають можливість компенсувати те, що людині не вдається реалізувати в дійсності [4].

Отже, книготерапія – є актуальною темою сьогодення.

Список використаної літератури:

1. Андреева Г.М. Социальная психология : учебник для высших учебных Заведений. М. : Аспект Пресс, 1998. 376 с.
2. Бех І.Д. Дискурсивна технологія інтимно-особистісного спілкування. 2003
3. Бодалев А.А. Общение как предмет междисциплинарного изучения. Психологический журнал. 2009. - 129 с.
4. Молчанова О.Н. Психологический витуаут как механизм стабилизации Я концепции в позднем возрасте. Психология зрелости и старения. 1997. - 115 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Вертипорох О. В.

М. В. Вільчик

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Сучасна українська проза для дітей та юнацтва – якісно нове художньо-естетичне та соціокультурне явище. Дитяча література – відкриття в малому «космосі» космосу великого життя. Вона не розвивається відірвано від літературного процесу. Основні тенденції, напрямки знаходять реалізацію як в літературі для дорослих, так і в дитячій літературі.

Специфікою дитячої літератури є те, що юні читачі, пропускаючи описи зовнішнього світу крізь свою чуттєву сферу, стають співпереживачами подій, ці картини зворушують їх душу, викликають певні позитивні емоції, запрограмовані письменником. Соціологи, психологи, досліджуючи дитяче бачення світу, одержують результати, які часто співпадають з найновішими науковими досягненнями. Дитячий егоцентризм, відчуття головного, інтернаціональність важливі у пізнавальному потенціалі. На подальший розвиток дитини реалії життя накладають свій відбиток, змінюють художність дитячого пізнання світу, його аналогічні парадокси формально об'єктивовані дорослим сприйняттям життя [1].

Дитяча література є художньою педагогікою дитини. Дитинство – світ складний, драматичний, багатий духовним життям, відповідальний період, початок початків особистості індивіда. Істинні творчі відкриття дитячого письменника необхідні юному читачеві і не обмежуються віковим адресуванням твору. Вони перспективні і в майбутньому. Вони цікаві і для дорослих[2].

На початку ХХІ ст. вперше на пострадянському просторі дитяче читання починають розглядати не лише як засіб навчання та виховання, а і як засіб розваги, відпочинку, емоційного розвантаження дитини. Інтерес до дитячої книжки зростає, особлива увага приділяється її якості. Над розв'язанням цієї проблеми успішно працюють письменники, ілюстратори, видавці. Час вносить свої корективи у тематику, жанрові, образні параметри у модель сучасної української книжки для дітей[1].

Дитяча література перехідного періоду формується у час ґрунтовних соціальних змін і нового світовідчуття. Це вказує на новий соціальний запит до вибору книжок для дітей, у яких поєднуються елементи вигадки, фантастики та казки з реаліями сучасності: катастрофи, кримінал, ринкові відносини. У той же час дитячі письменники звертаються до «вічних тем»: стосунки з батьками та однолітками, негаразди шкільного життя, складнощі адаптації до певних умов життя (В.Рутківський, А.Кокотюха, С.Гридіна, Н.ГербішЛ. Мовчун, В. Читай, Д.Матіяш, Б.Матіяш, Т.і М.Прохаськи, З. Мензатюк, Г. Ткачук та інші) [2].

На межі ХХ-ХХІ століття формується нова система жанрів дитячої української літератури. У колі дитячого читання залишаються традиційні жанри: повість, казка, новела, байка, легенда, притча, віршовані твори. Зберігаючи свої сталі атрибути, вони проходять процес модифікації та кореляції жанрових форм, як-от: сімейні та казково-побутові історії, «комічна попея», психологічна повість[3].

Сучасна література для дітей характерна наявністю поряд з індивідуальними героями колективу головних дійових осіб (шкільна проза), обмеженою кількістю вторинних персонажів, що пов'язано із неможливістю дітей-читачів їх запам'ятати і розрізнити. У цьому сегменті літератури відсутні тексти з самотнім головним героєм (як, наприклад, у робінзонаді), що зумовлене правдоподібністю, педагогічними принципами та функцією соціалізації. Ще один ракурс – статичність/динамічність зображення головного героя, його фізичного і духовного розвитку [1, 29].

Тема дитинства в сучасній прозі для дітей розгортається в контексті змалювання найближчого оточення дитини, дитячих ігор та уяви; синтезу казкових, пригодницьких та фантастичних сюжетів, відтворення природи й навколишнього світу, який її оточує («Лялечка і Мацько», «Втеча звірів, або Новий бестіарій» Г. Пагутяк, «Тринадцятий місяць у році» Г. Кирпи, дилогія «Ганнуся» В. Рутківського, трилогія «Федько, прибулець з Інтернету» С. Гридіна та ін.). Урбаністична тематика й топи домінують у «Київських казках» З. Мензатюк, казковій повісті «Вечірні крамниці вулиці Волоської» Г. Ткачук.

Теми щасливого дитинства, родинних традицій та любові до рідного краю, морально-етичну проблематику репрезентують твори для менших читачів. Відповідно до віку дитини ускладнюються й базові цінності життя, естетичний і моральний досвід, наближуючись до рівня дорослого, що позначено на діалозі письменника і читача й засвідчено поетикою текстів. Зникає універсальність твору й увиразнюється психологічний, гендерний, соціальний та інші плани художнього зображення.

Найпопулярніші у підлітковій реалістичній літературі теми дорослішання, становлення особистості, соціалізації, екзистенції, шкільного життя дитини; психологічні проблеми самотності, комплексування; спілкування з ровесниками і батьками, складних взаємин у колективі («Мій друг Юрко Циркуль» В. Бердта, «Я закохалася» М. Морозенко, «16 весна» В. Теремка, «Не такий», «Незрозумілі», «Не-Ангел» С. Гридіна, «Крута компанія» Н. Білої, «Наша велика вигадана родина», «Задзеркалля» О. Луцеської, «Солоні поцілунки» О. Купріяна, оповідання із збірки «Новенька та інші історії» О. Сайко, «Дівчина з міста» О. Рижко, «Марічка і Костик», «Полями і хмарочосами» С. Процюка, «Марта з вулиці святого Миколая» Д. Матіяш, «Школярка з передмістя» О. Думанської та ін.). Художньо осмислені

проблема кризи інституту сім'ї, тема соціального сирітства (повість «Інший дім» О. Луцесвської, збірка оповідань «Мама по скайпу»); проблема комунікації «іншої» дитини і світу («140 децибелів тиші» А. Бачинського, «Метелики в крижаних панцирах» О. Радущинської, «Трамвай № N» А. Маслюха)[4].

Висвітлення соціально-психологічних проблем відбувається у творах реалістичного спрямування. Така література особливо актуальна, оскільки дає читачеві змогу побачити себе і світ навколо, а письменникові – створити нарратив, за допомогою якого можна з дитиною «проговорити» реалії сьогодення. Тенденція розвитку реалістичної, соціально-психологічної прози про і для підлітків, актуалізація складних, «гострих» чи «недитячих» тем екзистенційного характеру – висхідна й динамічна, що засвідчує порівняльно-типологічне зіставлення кількості виданих творів з початку 1990-х років, а також їх популярність[5].

Отже, художньо-естетична парадигма сучасної української прози для дітей та юнацтва – багатокомпонентна система, побудована на відношеннях варіативності, подібності, протилежності тощо. Відтак означимо загальні тенденції еволюції прози для дітей та юнацтва: наповненість тематичних і жанрових ніш; підвищення художньо-естетичної якості, оновлення поетикитворів, засвоєння досвіду зарубіжних письменників; зміна функціональних аспектів художнього тексту (відмова від дидактизму, орієнтація на сучасну дитину й адекватна розмова з нею). На початку XXI ст. змінилося співвідношення реалістичної, реалістично-фантастичної та фантастичної прози в її підлітково-юнацькому сегменті, що зумовлено характером соціокультурних процесів, формуванням нових поколінь читачів. Тематична і подієварозтабованість сучасної української прози для дітей та юнацтва – одна з найхарактерніших її ознак.

Список використаної літератури:

1. Качак Т. Тенденції розвитку української прози для дітей та юнацтва початку XXI ст. Київ: Академвидав, 2018. 320 с. (Серія «Монограф»).
2. Качак Т. Б. Українська література для дітей та юнацтва: підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2016. 352 с.
3. Наєнко М. Літературна критика і критерії художності. *Літературна Україна*. 2009. С. 7.
4. Стаднійчук Р. Дитяча література: від реалій до ідеалу. *Слово і час*. 1994. № 9-10. С. 41 – 42.
5. Сучасна дитяча проза України. Популяризація творчості сучасних українських дитячих письменників: Методичні рекомендації бібліотекарям / укладач Л. В. Данилова; Запорізька обласна бібліотека для дітей «Юний читач». Запоріжжя, 2017. 12 с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент Вертипорох О.В.

Н. Л. Зінченко

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

СПЕЦИФІКА ПСИХОЛОГІЗМУ В ПОВІСТІ НАТАЛКИ СНЯДАНКО «КОЛЕКЦІЯ ПРИСТРАСТЕЙ»

Починаючи з 80-х років (це і є власне відлік сучасного літпроцесу) українська література майже повністю переборола тематичну неповноту та жанрову обмеженість колоніальної доби. Так, з прози зник нав'язаний колись соцреалізмом як магістральний т.зв. «виробничий роман» з його нескінченними описами виробничих процесів та фальшивою комуністичною патетикою, зникли кон'юнктурні писання, що оспівували «прекрасне радянське життя» [1, 43]. З початком 90-х почалася реструктуризація як культурницького, так і літературного процесу. Починають активно письменниками розроблятися раніше заборонені теми та мотиви. Після багатьох літ заборони та цензури знову проступає в літературі відкрите, повнокровне художнє осмислення життя. Ці ж зміни стосуються і сучасної жіночої літератури, котра розвивається в умовах постколоніальної дійсності, де старе вже змертвіло, відходить, руйнуються традиційні патріархальні погляди та стереотипи, зокрема, на роль та призначення жінки, натомість відбувається процес самоідентифікації, процес набуття нового значення у новій реальності. Сучасна жіноча проза виокремила новий стиль письма, зовсім іншу манеру мовлення, задала